

Kulturdepartementet
postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Høyringsuttale frå Landslaget for lokalaviser til NOU 2017:7

Det norske mediemangfaldet

En styrket mediepolitikk for borgerne

Landslaget for lokalaviser (LLA) ser NOU 2017: 7 som eit godt utgangspunkt for å utforme ein framtidsretta mediepolitikk. Vi vil spesielt understreke at mediemangfaldsutvalet (MMU) meiner at ein aktiv mediepolitikk nå meir enn nokon gong før, også er eit spørsmål om korleis demokratiet skal fungere i framtida. Vidare meiner utvalet at strukturelle endringar har ført til at det nå ikkje finst berekraftige forretningsmodellar for å finansiere store deler av samfunnsviktig norsk journalistikk.

Annonsemarknaden er dramatisk for dei fleste avisene, med stor nedgang i annonseinntektene på papir samstundes som veksten i dei digitale annonseinntektene langt på veg uteblir, ja, til og med gjekk ned frå 2015 til 2016. Veksten på lesarmarknaden er positiv, men ikkje stor nok til å hindre at det framleis blir gjennomført historisk store kutt i norske medium, noko som set journalistikken under press. Det er prisverdig at utvalet har kome med forslag til korleis styremaktene kan gjere ein ekstra innsats for å motverke utfordringane i marknaden slik at journalistikken kan bli berga gjennom vanskelege tider.

LLA har registrert at det har kome reaksjonar på at forslaga frå utvalet kostar mykje, med ein samla auke i tiltaka på vel 800 millionar kroner. Men i realiteten er ikkje dette meir enn inntektsfallet i norske redaktørstyrte medium berre det siste året. På alle måtar, både økonomisk og sosialt, er det dyraste som kan skje nå, at journalistikken får banesår og at store deler av norsk samfunnsliv og norske lokalsamfunn blir utan lokalavisa som fellesarena og dermed utan journalistisk blikk.

LLA set pris på dei gode intensjonane til utvalet, men meiner at det må til endå sterkare innsats for å gje lokalavisjournalistikken nødvendige rammevilkår dei neste åra slik at lokalavisfloraen blir sikra.

Den største styrken til det norske samfunnet er at vi har høg sosial kapital som er olja i samfunnsmaskineriet med tillit til samfunnsinstitusjonane, både offentlege og frivillige forvaltningsorgan, institusjonar og organisasjonar. Det gjer òg at vi har tillit til kvarandre som menneske. I sum er dette grunnlaget for tilliten til demokratiet. Alt dette står på spel gjennom mediepolitikken. Utan journalistikk som set kritisk søkelys på alle delar av samfunnet, og som er med på å skape eit gjennomsiktleg samfunn, blir den sosiale kapitalen tappa og tillitssamfunnet vil gradvis forvitra. Kostnaden ved det er urekneleg økonomisk og utåleleg for livskvaliteten.

Lokalavisene grunnfjellet i mediemangfaldet

Vi vil i all hovudsak konsentrere oss om dei ekte lokalavisene. Desse avisene er sjølve grunnfjellet i mediemangfaldet i landet vårt. Dei er viktige, uunnverlege og til dels også undervurdert. *Det er*

lokalavisene som skriv om det som vedkjem livet til innbyggjarane, om skule, arbeid og fritid. Det er lokalavisene som følgjer den lokale politikken som har betydning for tenestetilbodet til alle, frå barnehage, til skule og omsorg. Og det er lokalavisene som synleggjer den lokale kulturen. Det er slik meir enn festord å hevde at dei er lim og lupe i sine lokalsamfunn.

I praksis er lokalavisa den einaste seriøse fellesarenaen for innbyggjarane i dei ulike lokalsamfunna der alle lever sine liv.

Sjølv om lokalavisene kan vere ulike, har dei det til felles at dei har eit geografisk avgrensa dekningsområde som er mindre enn landet, landsdelen eller fylket. Dei fleste dekkjer frå ein til to-tre kommunar. Utover dette representerer lokalavisene ein mangfaldig medieflora. Kvar for seg er ikkje lokalavisene så store sett i landssamheng. Men berre fådagarsavisene (1-3 utgåver i veka) blir lesne av over ein tredjedel av innbyggjarane i landet, og har jamt over ein sterk posisjon i sine lokalsamfunn. Dei fleste har framleis innpass i langt over halvparten av husstandane i dekningsområdet. I tillegg kjem alle lokale dagsaviser. Eit fleirtal av innbyggjarane i landet får slik informasjonen om det viktige i deira liv frå ei ekte lokalavis. Det er difor viktig å sikre rammevilkåra til lokalavisene med tilstrekkeleg ressursar slik at dei kan løyse samfunnsoppdraget gjennom god, allsidig journalistikk.

Dessverre er det altfor lite forskning her i landet om kva lokalavisene betyr. Men for nokre år sidan fann forskarar frå Göttingen i Tyskland klare tendensar til at i norske kommunar med lokalavis som følgjer lokalpolitikken, er økonomistyringa betre enn der det ikkje er lokalavis. Storbritannia har opplevd omfattande nedlegging av lokalaviser over fleire år. Rachel Howells ved Universitetet i Cardiff har for kort tid sidan lagt fram eit tankevekkande studie om kva som skjer med eit lokalsamfunn når lokalavisa blir lagt ned. Frå Port Talbot i Wales dokumenterer ho frustrasjon, sinne og maktesløyse hjå innbyggjarane som utan lokalavis ikkje har ein felles arena for informasjon og debatt om deira kvardag. Lokalsamfunnet er prega av demokratisk svikt, der rykte og uverifisert informasjon blir spreia munnleg og på sosiale medier. Dei engelske forskarane rår oss til å verne om den norske journalistikken. Truleg er nettopp den rike floraen av lokalaviser i landet vårt ein viktig del av årsaka til at norske kommunar stort sett er veldrivne, at innbyggjarane opplever at dei får eit godt tenestetilbod, og at det er gode lokalmiljø der folk flest trivest. Det er òg lett å sjå for seg at sterke personar og grupper lettare kan utnytte posisjonane sine utan ei lokal avis.

Ved sparetiltak har dei større dagsavisene trekt seg meir tilbake til sine bykjernar der dei har blitt lokalaviser. Dei mindre lokalavisene si samfunnsrolle og betydning for lokaldemokratiet utanom dei store byane, er difor viktigare enn nokon gong. Sidan 1990-åra har veksten for dei lokale fådagarsavisene skjedd samtidig med at lokalpolitikken og dei lokale vala har fått større betydning. I boka *Lokalvalet 2015 – et valg i kommunereformens tegn?* grunngjev statsvitaren Tor Bjørklund dette med at politikken i stadig større grad handlar om dekking av velferdsoppgåver, og at dette for ein stor del er kommunen sitt ansvar. Sjølv om Stortinget fastset retningslinjer og dei økonomiske rammene, er det kommunane som driv alders- og sjukeheim, grunnskole og barnehage. Kommunane bestemmer òg kor desse institusjonane skal liggje. Bjørklund skriv mellom anna dette om lokalaviser og val:

”Lokalavisene har en lang og sterk tradisjon i Norge. De tilbyr en valgkamparena for lokale saker og gir lokalt stoff oppmerksomhet. Valgkampdekningen er bred, og det lokalpolitiske er i sentrum. Velgerne rangerer dessuten lokalavisene som den viktigste informasjonskilden til politiske forhold i kommunen. De som mener at lokalavisene er en viktig kilde til informasjon, er også de som oftest sier at det var lokale saker som avgjorde partivalget.”

Medieprofessor Sigurd Høst skriv dette i *Avisåret 2016*:

”Veksten for de lokale fådagarsavisene betyr at det er blitt flere journalister som dekker kommunene. De små og nære avisene i distriktene kan også ha en mye større bredde i sin lokale dekning enn store og mellomstore byaviser..... Heving av minstesatsen for de små lokalavisene vil gi dem litt bedre muligheter til å lage en god lokaljournalistikk, dvs. en journalistikk som både dekker et bredt utvalg av temaer og går i dybden på viktige saker. For folk flest er det viktig at den avisen som dekker akkurat deres lokalsamfunn og deres kommunen, fortsatt eksisterer, og at den har nok ressurser til å gjøre et tilfredsstillende arbeid.”

Krevjande annonsemarknad

Avisene opplever store endringer og utfordringer i marknaden. Lokalavisene er ikkje noko unntak. Tal frå medietilsynet viser at annonseinntektene samla sett har gått ned med om lag 35 prosent frå 2012 til 2016, til saman nær 2,7 milliardar kroner, og ein milliard berre frå 2015 til 2016. Avisene har arbeidd hardt og optimistisk for å få digitale annonseinntekter, men også desse inntektene har gått nedover det siste året, noko som er ekstra dramatisk. Nå er det sosiale medium og andre reine digitale aktørar utan tanke på samfunnsoppdraget som Facebook, Google og Finn, som tek ein stadig større del av dei digitale annonseinntektene. Situasjonen varierer mellom dei enkelte aviser, og nokre lokalaviser har greidd å halde oppe annonseinntektene til nå, men det er vanskeleg å vite om dette vil vare.

Lokalavisene har relativt sett vanlegvis fått godt betalt for annonsane sett i høve til talet på abonnentar av papiravisa. Dette har med dei unike kvalitetane når det gjeld å nå målgruppa og vere synleg. Annonser i lokalavisa verkar rett og slett. Til nå har det vist seg vanskeleg å få denne meirverdien materialisert i den digitale publiseringa. Her er prisen per måleining svært låg, og ein er avhengig av stort volum for å vere attraktiv hos annonsørane (unike brukarar/visningar/klikk). I tillegg til at ein større del av inntektene hamnar utanfor redaksjonelle bedrifter, er også fordelinga av inntektene annleis digitalt enn på papir. Den digitale økonomien har markerte trekk av at dei store aktørane tar mesteparten av kaka, *The Winner takes it all*.

Nedgangen i annonseinntektene får store konsekvensar for avisøkonomien, og dei fleste avisene må kutte i kostnader. Fordi avisdrift først og fremst er hjernekraft, går talet på tilsette ned. Det gjer kanskje mindre inntrykk når ei lokalavis må ta vekk eitt av fem eller to av ti årsverk enn når større mediehus snakkar om kutte titals årsverk. Men ein slik reduksjon er minst like smertefull og krevjande i ein liten organisasjon som har drive rasjonelt og har lite å gå på.

Betalingsvilje for innhald er lyspunktet

Dei fleste av dei større dagsavisene har hatt ein kraftig nedgang i papiroplaget dei siste 15 åra. Dette gjeld aller mest laussalsavisene fordi laussalet generelt har blitt utfordra aller mest av dei digitale plattformene. Dei lokale fådagarsavisene har ikkje hatt den same sterke opplagsnedgangen, truleg

fordi dei fleste aldri har lagt ut mykje av innhaldet gratis på digitale plattformer. Dei fleste fådagarsavisene har satsa sterkt på papiravisa og fornya denne parallelt med å vere meir aktive digitalt. For lokale fådagarsaviser er framleis annonseinntektene knytt til papiravisa klart størst.

At det framleis blir satsa på å lage ei stadig betre lokalavis på papir er dermed eit vilkår både for å få inntekter til den viktige journalistikken, og for å skaffe inntekter til å satse digitalt. *Papiravisa er altså i dag innovasjonens beste venn!* Men i tider med kutt er det ei utfordringa å klare både å lage ei god papiravis og samstundes satse offensivt digitalt slik at avisbedriftene møter framtida offensivt. Fleire aviser møter denne utfordringa med å redusere frekvensen på papirutgåver slik at det blir frigjort ressursar til digital satsing. Denne strategien synest vellukka for dei som har høve til å gjere dette.

Lyspunktet for avisene er at det viser seg å vere større betalingsvilje for innhald enn mange frykta. Vi ser til dømes at Amedias lokalaviser etter stor satsing på digital betaling nå har vekst i samla opplag. Lesarbetaling er nå framtidshåpet for at avisene skal få inntekter til å finansiere god journalistikk. Men lesarbetaling åleine er ikkje tilstrekkeleg til at avisene kan oppretthalde god journalistikk. Det er heilt nødvendig å snu nedgangen i annonseinntektene og finne nye inntekter.

Infrastruktur

Dei fleste lokalavisene trur at det framleis i fleire år, vil vere snakk om eit både òg når det gjeld papir og digital publisering, og at inntektene på papiravisa er avgjerande for å ha ressursar til å utvikla det digitale produktet. Det er difor heilt avgjerande med god infrastruktur rundt papiravisa, både produksjon (trykking) og distribusjon (post og avisbod). Styresmaktene må sikre distribusjon av aviser til heile landet alle vekedagane ved at Posten opprettheld tilbod om distribusjonen, og ved at det blir sikra avisdistribusjon minst etter dagens tilbod på laurdagar. At Posten la ned laurdagsdistribusjonen av aviser har kosta avisbransjen dyrt.

Kostnaden ved distribusjon av avisar har auka kraftig både i Posten og i eigendistribusjon og det bør innførast distribusjonsstøtte til alle aviser.

Dersom digital publisering skal lukkast er det ein føresetnad at infrastrukturen er på plass med raskt nett (breiband/fiber) til alle husstandar i landet. Dette er viktig for all digitalisering av tenester i samfunnet og staten må her intensivere arbeidet med å legge til rette for at alle innbyggjarar er med.

I spørsmålet om digital distribusjon sett i høve til papiraviser, meiner LLA at det er uheldig at det ligg føre så lite forskning om dette sett i eit demokratisk perspektiv. Det ville vere svært interessant å få fram fakta ikkje berre om kvantitet slik målingar gjer i dag, men også kvalitet. Korleis bruker lesarane tida, og kva distribusjonsform gjev best effekt? Det hadde også vore nyttig å få fram slik informasjon for radio og TV. Dette er ein kunnskap som burde vore innhenta som eitt viktig grunnlag når dei mest muleg treffsikre rammevilkår skal utformast.

Rammevilkår nå og i framtida

LLA vil understreke at MMU så tydeleg seier at det er behov for ein ekstra innsats i ei tid der finansieringa av journalistikken er under eit historisk stort press. Tida vi er inne i, kan vere eit tidsskilje der vi som samfunn enten satsar på å ta vare på journalistikken, eller tillèt at den seriøse journalistikken får eit banesår slik vi har sett utviklinga gå i mange andre land. Vi veit ikkje ein gong om dei kutta som alt er gjennomført i det norske medielandskapet, er av eit omfang som er for stort

til å halde oppe berekraft. Det hastar difor med tiltak i ei tid der inntektene held fram med å gå ned i dei fleste avisebedriftene.

Produksjonsstøtta har ikkje vore uendra på dei snart 50 åra sidan den vart innført – slik vi innimellom kan få inntrykk av i debattar. Det er gjennomført mange endringar for å tilpassa støtta til utviklinga i bransjen, og det er gjort store fornyingar som har fått store konsekvensar. Støtta til aviser med ei utgåve i veka er kanskje den endringa som har hatt mest å seie for mediemangfaldet fordi den ga grunnlag for mange nye aviser. Fleire av desse har seinare utvida til fleire utgåver i veka.

* Momsfritaket

Momsfritaket på samfunnsinnhald også ved digital distribusjon frå 1. mars i 2016, var ei stor og viktig forbetring av i rammevilkåra. Som resten av avisbransjen meiner LLA at avgrensinga som nå gjeld, er god, men noko streng. Etter vårt syn må også sal av enkeltartiklar bli omfatta av avgiftsfritaket. Det same gjeld journalistikk som går djupare inn i smale tema. Avgift på sal av enkeltartiklar gir òg ekstra byråkrati i avisene som ønskjer å satse på dette. Utover dette er LLA for ei streng avgrensing av momsfritaket slik at ordninga ikkje blir svekka.

* Produksjonstilskottet

Produksjonstilskottet har samla sett vore ein suksess. Spesielt tilskottet til lokalavisene har gitt eit mangfald av lokalaviser slik at dei fleste lokalsamfunn har ei heilt lokal avis. Det er starta over hundre lokalaviser sidan 1990 då aviser med ei utgåve i veka kom inn under ordninga. At det vart eit lite etableringstilskott frå 1994 har òg medverka til at det har vore lettare å starta nye aviser. Over halvparten av dei nyetablerte avisene eksisterer i dag, og viser at produksjonstilskottet ikkje har vore konserverande, men gitt ei dynamisk utvikling. Frå 2012 er tilskottet gjort plattformnøytralt. Lokalavisene har ikkje berre blitt fleire, men også hatt ei svært positiv utvikling når det gjeld redaksjonell kvalitet. Opplagsutviklinga for lokalavisene har òg vore svært positiv med stor samla og gjennomsnittleg vekst fram til for få år sidan. Dei siste åra har opplaget gått ned, men vesentleg mindre enn gjennomsnittet for alle aviser. Produksjonstilskottet er viktigare enn nokon gong, og lokalavisene bør få eit skikkeleg løft. Å auke minstetilskottet til 750.000 som utvalet foreslår, viser positiv haldning, men er langt frå tilstrekkeleg til å oppretthalde den viktige lokaljournalistikken. LLA meiner at ein million (evt. 1,5 mill.) kroner er eit særskilt nøkternt minstetilskott. For dei fleste avisene vil det seie knapt ei journaliststilling samanlikna med dagens tilskott. Dette kan kanskje hindre ytterlegare nedbemanning i fådagarsavisene.

* Auke av opplagsgrensa frå 6000 til 10 000

Då produksjonstilskottet vart innført i 1969, var maksimalt opplag for å få støtte 10 000. Men etter at annonseinntektene og lønsemda for avisgruppa med 6000–10 000 i opplag auka kraftig i 70-åra og starten på 80-åra, vart grensa sett ned til 6 000 frå 1984. Nå ser vi at denne avisgruppa har kraftig fall i annonseinntektene, og dei bør difor få produksjonsstøtte. Dette må kombinerast med at aviser med under 6000 i opplag får ekstratilskott på 500 000 kroner årleg. Det er eit vilkår at ramma blir utvida.

For riksavisene er òg produksjonstilskottet avgjerande for at desse få avisene kan klare seg og medverke til eit viktig mangfald i både politisk og kulturell ståstad.

Støtta til nummer-to-avisene sikrar dagleg aviskonkurranse relativt få stader i landet, og i tillegg lokal konkurranse mellom aviser med ulik frekvens. I denne avisgruppa har det blitt vesentleg færre aviser. LLA har ikkje vesentlege innvendingar mot forslaga om tak for nummer-to-aviser, men ser at det er dei som i utgangspunktet er økonomisk svakast, som blir hardest ramma. Det kan løysast med å legge inn trappetrinn i tildelingskriteria på til dømes 100 millionar (og eventuelt 50 millionar) i omsetning slik at dei som har lågast omsetning, har høgare prosentvis tak for avkorting. Det vil hindre alvorlege kutt for Nationen og Dagen. Sidan forslaget om fritak frå arbeidsgjevaravgift har størst verdi for dei som har største omsetning, vil trappetrinn for prosentvis tak også medverke til betre fordeling. For LLA er det avgjerande at avkortinga ikkje gjeld små lokalaviser med låg omsetning.

Frå 2012 vart produksjonstilskotet plattformnøytralt slik at reine digitale publikasjonar kan få støtte dersom dei oppfyller gjeldande krav. Vi ser at det kan bli utfordringar ved praktiseringa av reglane med ønsket om å ha objektive kriterium. LLA støttar plattformnøytrale reglar, men vil gjere merksam på at dette ikkje er eit mål i seg sjølv. Dersom det viser seg at ordninga er vanskeleg å praktisere utan at det går ut over omdøme til støtteordninga, bør ein vurdere dette på nytt. Teater, kino, og film på TV har til dømes ikkje felles rammevilkår sjølv om formålet liknar. Det kan hende at papir og digital publisering utviklar seg til å bli meir forskjellige både i mål og form, og at rammevilkåra vil måtte tilpassast dette.

* Golv (minstesats) for lokalaviser

At Mediemangfaldsutvalet har forslått ein minstesats (golv) for produksjonstilskottet for lokalaviser, er særst positivt. Det er ei framtidsretta fornying av tilskotsordninga. Ved å innføre ein minstesats og gå bort frå utgåve som faktor, vil alle lokalaviser få same tilskottet, og kan sjølv velje om dei vil bruke ressursane til å gje ut papiravis eller satse meir digitalt. Utgåveomgrepet passar ikkje ved digital publisering der det handlar om ein kontinuerleg aktivitet og ikkje om å samle stoffet i utgåver. I dag vil til dømes ei avis som reduserer frå to til ei papirutgåve i veka, og nyttar frigjort tid og ressursar på digital publisering, miste tilskott. Det er uheldig og hindrar naturleg innovasjon. I praksis vil ein minstesats også fungere som tak alt etter ramme, utforming av dei konkrete reglane og avgrensingar. *Kanskje er dette ein vel så god måte å etablere tak som utvalet sine forslag.*

* Bydelsaviser er viktige lokalaviser

Det er verdt å merke seg at Oslo by i dag ikkje er godt dekkja av reelle lokalaviser. Dei fleste avisene lokalisert i Oslo er riksaviser. Unntaket er bydelsavisene Akers Avis Groruddalen og Nordstrands Blad. Bydelane i Oslo, og andre storbyar, forvaltar store offentlege ressursar. Det er eit demokratisk underskot at eit fleirtal av bydelane i hovudstaden ikkje har ei seriøs lokalavis i dag. Det er òg alvorleg at bydelsavis fall ut som eiga gruppe i tilskotsordninga frå 2012, og at Akers Avis Groruddalen då miste tilskottet. Stortinget sa i desember 2016 at dette måtte løysast mellombels til ei varig støtteordning kjem på plass. LLA meiner at bydelsavisene må få tilpassa reglar som gjer at dei naturleg fell inn under minstetilskottet som nå blir foreslått for andre lokalaviser.

LLA meiner at det er naturleg å halda fast ved prinsippet om at tilskott skal vere knytt opp mot eigeninntekter frå lesarane. Dette er eit prinsipp som gjeld for dei aller fleste støtteordningar frå det offentlege, og det er med på å sikre at aviser som får tilskott, satsar på godt og relevant innhald som utløyser betalingsvilje. Vi kan likevel støtte forslaget frå MMU om ei "prøveordning" med støtte til

gratisaviser. Det er ein føresetnad at ordninga blir evaluert.

LLA meiner at den grunnleggande pressestøtta må gå til redaktørstyrte aviser. Vi har kanskje aldri hatt større behov for redaktørar og journalistar, nokon som kan finne samanhengen i informasjonen i det daglege. For å sitere forlagssjef for Penguin Random House, Markus Dohle som uttalte til *Süddeutsche Zeitung*: ” *Vi druknar i informasjon, men tørstar etter kunnskap*”.

* Språk — og samiske aviser

MMU har knapt vurdert kva mediepolitikken har å seie for norsk språk og vilkåra for det språklege mangfaldet. Det er uheldig all den tid språket er det viktigaste verktøyet for alle journalistar. Færre og svakare massemedium kan svekke norsk språk i ei tid då engelsk blir meir dominerande på ei rekkje samfunnsområde. Aviser og andre massemedium er den viktigaste arenaen for bruk av norsk språk – nynorsk og bokmål – forutan minoritetsspråk som er i bruk i Noreg. LLA støttar utvalet sine framlegg til tiltak for samiske aviser og nyheitsmedium for andre språklege og etniske minoritetar. Dei samiske avisene er i ei særstilling både når det gjeld språk og kulturelt. Avisene og kanskje spesielt Sápat, har sær stor geografisk spreiding, og har fått ekstra utfordringar med distribusjon. Støtta må spegle desse utfordringane. Samiske aviser må styrkast gjennom auke i støtta.

Det er uheldig at situasjonen for nynorsk mediespråk ikkje er drøfta av utvalet. Det har vore ein viktig del av norsk mediepolitikk å sikre ein brei og variert innhaldsproduksjon også på nynorsk. I dag finst det om lag 50 aviser som blir redigerte på nynorsk. I tillegg kjem det ut ei lang rekkje lokal-, region- og riksaviser som nyttar nynorsk og bokmål side om side. Til saman er om lag kvar fjerde avis redigert på nynorsk. Utvalet peikar sjølv på at det er eit problem at konsentrasjonen av mediehus er så sterk i hovudstaden. Vi deler uroa. Dei nynorske avisene står jamt over sterkt blant lesarane i sine dekningsområde, men ein stor del av dei er små og økonomisk utsette. Ei forsterka mediekrise kan lett føre til at fleire av avisene bukkar under, med svekka språkleg og kulturelt mangfald som resultat. Auka støtte til lokalavisene er òg ei støtte til å styrke det språklege mangfaldet. Det er avgjerande at dei som skriv nynorsk, skal få møte sitt eige språk, utanom skule og offentleg sektor. Det er også viktig for alle dei som lærer nynorsk som sidemål.

Nynorsk avissenter i Førde utdannar i dag eit titals nynorskbrukande journalistar i året. Det er svært viktig at tiltaket får høve til å utvikle seg vidare.

Denne våren vann avisa *Dag og Tid* Fritt Ord-prisen 2017. Dette viste også kor vesentleg det nynorske bidraget til norsk mediemangfald er. Det er viktig å oppretthalde og styrke rammevilkåra for dei riksdekkjande vekeavisene slik at dei kan halde fram ei til nå positiv utvikling.

* Avgrensingar av utbytte og overskott

LLA meiner at det vil vere fornuftig å vidareføre både avgrensinga av overskot og utbytte med tanke på omdømet til produksjonstilskotet. Men LLA meiner at avgrensingane må peike kortare tilbake i tid, og at det dessutan bør lempast noko på utbyteavgrensinga, til dømes ved å auke prosentsatsen i tillegg til renta. Dette er nødvendig for å gjere det lettare å hente risikovillig kapital til lokalavisene.

* Støtte til etterutdanning

Etterutdanning handlar om kompetanse til å utføre samfunnsoppdraget på ein god måte. At staten medverkar med støtta til etterutdanning, er viktigare enn nokon gong i ei tid der ein stor del av den

nødvendige kompetansen er det vi kan kalle ferskvare. At det er gode og rimelege tilbod om kompetanse, er viktig for alle aviser, men meir viktig for aviser utanom konserna, og aller mest for små lokalaviser.

LLA meiner at det er rom for nytenking og ei ekstra satsing for å hjelpe alle avisene til å få nødvendig kompetanse, og slik betre sjanse til å klare dei digitale utfordringane. Institutt for journalistikk er det viktigaste kompetansesenteret og må få ressursar til å kunne formidle framtidsretta kompetanse til enkeltjournalistar, redaktørar og redaksjonar. Det er òg svært viktig for lokalavisene at LLA får støtte til å kunne halde fram med skreddarsydde kompetansetiltak til dei tilsette i lokale fådagarsaviser. Mellom nye tiltak starta LLA i fjor med eit årleg seminar i digital publisering. Dei siste åra har vi hatt 400 – 500 lokalavistilsette årleg på kurs og seminar. LLA systematiserer også erfaringsutveksling gjennom å drifte ein open tilgjengeleg idébank, og vi er stolte over det vi leverer i forhold til støtta vi får til desse kompetansetiltaka.

* Støtte til digital utvikling

LLA meiner at det må etablerast ei ny støtte som skal hjelpe lokalaviser og spesielt små konsernuavhengige lokalaviser til å orientere seg i den digitale jungelen som mange opplever at dei er i nå. I ei tid der både nye og gamle generasjonar har andre medievanar enn tidlegare, er det avgjerande at også små uavhengige lokalaviser får ta del i den digitale utviklinga. At desse avisene får tilstrekkeleg med kompetanse, råd, rettleiing og tilgang til teknologi, kan bli avgjerande for å klare å halde oppe mangfaldet på eigarsida i lokalavisene i landet. Det vil derfor vere nyttig og meningsfullt at lokalavisene gjennom LLA og eventuelt også andre organisasjonar, får økonomiske midlar til digitalt utviklings- og kompetansearbeid.

Lokalavisene treng støtte til kreativt utviklingsarbeid, slik at dei kan finne nye digitale inntekter og utvikle det digitale produktet slik at det når fram til lesarar og annonsørar.

LLA vil få understreke at det er viktig for alle støtteordningar at det ikkje blir lagt opp til tunge søknadsprossesar. Støtta må ikkje berre gå til dei som har mest ressursar til å skrive omfattande søknader, men også til dei mindre avisene som eigentleg støtta er tenkt for og treng den mest.

* Støtte til redaksjonelle utviklingsprosjekt

I tillegg til det generelle kompetansearbeidet har LLA saman med medlemsavisene gjennomført fleire prosjekt for å løfte journalistikken i lokalavisene og styrker samfunnsoppdraget. Desse prosjekta har vore delvis finansiert gjennom støtte etter søknad til forskjellige departement, frå stiftelsar som Gjensidigestiftelsen og Fritt ord, ved bidrag frå LLA og i tillegg til eigenbetaling.

2007: Vi har noko med det

Etter samanhengande nedgang i valdeltakinga frå 1989 var målet å auke interessa og engasjementet hjå veljarane gjennom god journalistikk i lokalavisene fram mot kommunevalet hausten 2007.

Resultat: Valdeltakinga gjekk fram 2,4 prosent (kommunestyre- og fylkeskommunevalet)

2008-2011: Ung & engasjert

Motivert av vellukka valprosjekt var målet til LLA med tiltaket *ung & engasjert* å hjelpe lokalavisene til å lage god journalistikk om lokale saker om og for ungdom. På denne måten ville vi auke samfunnsengasjementet og måle valdeltakinga ved kommunevalet i 2011.

Resultat: Auke i generell valdeltaking og stor auke i deltaking blant førstegongsveljarar. Kanskje like viktig; Lokalavisene hadde over tid ei massiv dekning av valet og lokaldemokratiet, også sett med ungdomens auge.

2012-2015: PJ – Levande lokalsamfunn gjennom demokratistyrkande journalistikk

Målet var å fornye journalistikken ved Public journalism som arbeidsmåte. Fire pilotaviser viste stort engasjement og utvikla god og nyskapande journalistikk som er delt i den opne *Idébanken* og på kurs og konferansar. Avisene opplevde engasjement og positive tilbakemeldingar frå lesarane, spesielt opplever mange gode tilbakemeldingar på meir løysingsorientert journalistikk.

Som avrunding på prosjektet fekk prosjektansvarleg Roar Osmundsen gitt ut fagboka *Public journalism, deltakande journalistikk i norsk lokalpresse*, på Cappelen Damm forlag.

2015-2016: Med på laget

På slutten av 2015 drog LLA i gang eit nytt redaksjonelt tiltak, *Med på laget*.

Målet var å hjelpe lokalavisene til å lage betre og meir engasjerande journalistikk om lag og organisasjonar, frå kritiske saker til kreative presentasjonar både på papir og digitalt.

Fem pilotaviser har vist engasjement og både gått i djupna på verdien av frivillig sektor, fått fram viktig fakta, sett laga i korta og ikkje minst skapt engasjerande journalistikk både på papir og digitalt.

LLA meiner slike redaksjonelle tiltak er viktige for å utvikle journalistikken i lokalavisene. Det bør difor vere muleg å etablere meir eller mindre faste støtteordningar til redaksjonelle utviklingstiltak. Nokon kritiserer lokalavisene for at dei ikkje lagar nok gravejournalistikk og får SKUP-prisar. Nå er det fleire døme på at små lokalaviser også får SKUP-heider, men det skjer ikkje så ofte. Det er som ein redaktør sa: *”Vi har så få journalistar at vi må prioritere å grave litt i det små i mange saker jamt og trutt. Dersom vi hadde SKUP-pris som mål, ville vi risikert å grava oss ned i enkeltsaker, og mista oversikten. Då kunne mykje viktig gått oss hus forbi.”*

Samstundes meiner LLA at det er tiltak som vil kunne styrke den kritiske journalistikken i lokalavisene. Det handlar som alt anna både om ressursar og kompetanse. LLA vil foreslå at det blir etablert ei eiga støtteordning for å gje eit løft til den kritiske journalistikken. Vi tenkjer oss eitt eller fleire team (gravegrupper) som reiser rundt til enkeltaviser og/eller grupper av aviser og held kurs i metodikk og arbeidsmåtar, og det er viktig at dei kan tilkallast og støtte avisene i heilt konkrete saker. Då vil små lokalaviser kunne få tilført viktig reell kompetanse og eit varig løft på ein måte som er muleg å gjennomføre i ein liten redaksjon.

NTB og NPK

NTB har ei viktig rolle for å formidle innhald som dei enkelte avisene ikkje har ressursar til å dekke sjølv. Dette gjeld ikkje minst internasjonale hendingar.

Nynorsk pressekontor, NPK, er samlokalisert og samarbeider med NTB om produksjon og distribusjon av innhald. NPK leverer byråstoff til over 40 aviser, med både nyttig innhald og bakgrunnsstoff. Dette er viktig også for at mest mogleg av det språklege miljøet i nynorske og språkblanda aviser skal vere på nynorsk. Dei er òg frilanskontor i Oslo for lokalavisene rundt om i landet. Støtta til NPK må vidareførast.

Fritak for arbeidsgjevaravgift – AGA-fritak

LLA meiner som utvalet at det er nødvendig med ekstraordinære tiltak for å hjelpe avisene gjennom denne ekstra kritiske tidsepoken. Vi meiner difor at fritak for arbeidsgjevaravgift, AGA-fritak er eit rett og nødvendig tiltak. Variert arbeidsgjevaravgift er og eit virkemiddel som alt er i bruk i distriktspolitikken, og det er lett å administrere. Med dei utfordringar media nå står oppe i bør ideelt sett AGA-fritaket gjelde alle personalkostnader. Men LLA fryktar at dette ikkje er realistisk å få gjennomslag for og vil difor prioritere eit varig AGA-fritak for redaksjonelle personalkostnader. Som ved momsfritaket er argumentet for fritaket støtte til å oppfylle avisenes samfunnsoppdrag. Det vil vere eit realistisk og treffsikkert tiltak. Ei tidsavgrensing vil ikkje gi føreseielege rammevilkår, noko som er viktig for å sikre god rekruttering. LLA meiner at dei AGA-midlane som samfunnet då sparar samanlikna med MMU sitt forslag, må gå til å styrke dei andre virkemidla. Dersom det mot venteleg ikkje skulle vere politisk vilje til AGA-fritak, meiner LLA at det er heilt nødvendig å styrke dei andre virkemiddela ytterlegare, som vist i forslag og alternativt forslag.

Hovedpunkt i LLAs forslag til tiltak: (Sjå taloversikt på eige ark)

- Vesentleg auke i minstetilskott til lokalaviser og innføring av golv som prinsipp
 - Heve grensa for støtte til lokalaviser frå 6 000 til 10 000 i opplag.
- Kraftig auke i støtta til kompetansetiltak frå styrking av etterutdanning til kraftfull støtte til innovasjon og digitalisering. Delar av støtta må øyremerkast lokalaviser
- AGA-fritak til redaksjonelle personalkostnader
- Innføring av distribusjonsstøtte til alle aviser og sikre postomdeling av aviser
- Skattlegge annonseinntekter Google, Facebook og andre internasjonale aktørar hentar i Norge.
- Utvide momsfritaket
- Staten må ta ansvar for at alle norske husstander får tilgang til raskt internett (breiband/fiber)

Oslo 23. juni 2017

Med venleg helsing

Landslaget for lokalaviser

Rune Hetland
generalsekretær

Roar Vigeland Osmundsen
styreleiar

Lokalavisa er den einaste seriøse fellesarenaen for innbyggjarane i dei ulike lokalsamfunna der alle lever sine liv.

Grunnlova § 100: Ytringsfridom skal det vere... Dei statlege styresmaktene skal leggje til rette for eit ope og opplyst offentleg ordskifte. Mediepolitikk handlar om kva samfunn vi vil ha. Den må sikre at borgarane i framtida best muleg kan ivareta sine demokratiske rettar og plikter.

- Den største styrken til det norske samfunnet er at vi har høg sosial kapital med tillit til samfunnsinstitusjonane. Det gjer òg at vi har tillit til kvarandre som menneske. I sum er dette grunnlaget for tilliten til demokratiet. Alt dette står på spel gjennom mediepolitikken. Utan journalistikk som set kritisk søkelys på alle delar av samfunnet, blir den sosiale kapitalen tappa og tillitssamfunnet vil gradvis forvitra. Kostnaden ved det er urekneleg økonomisk og utåleleg for livskvaliteten.

Samla oversikt med LLAs forslag til tiltak - tillegg til dagens og MMU

	LLA-tekst	MMU	LLA-forslag	Pri	LLA Alt. B	Pri B
*	Støtte til kommersiell TV og radio					
	Kompensasjon allmennkringkastar tv	135 000 000	135 000 000	S	135 000 000	S
	Kompensasjon allmennkringkastar radio	3 000 000	4 000 000	S	5 000 000	S
*	Produksjonstilskott:					
	Styrke lokalaviser golv 750 000 kroner	39 000 000				
	<i>Styrke lokalavisene golv 1 mill. kroner</i>		80 000 000	1		
	<i>Heve grensa frå 6 000 til 10 000 i opplag</i>		24 000 000	2	36 000 000	2
	<i>Tillegg for aviser under 6000 i opplag; 500 000 kroner</i>		30 000 000	3	30 000 000	3
	<i>Styrke lokalavisene golv 2 million kroner</i>				225 000 000	1
	Avvikle nummertoaaviser sats 2	-10 000 000	-10 000 000			
	Dynamisk tak	-21 000 000				
	<i>Fast (maks. 40mill.) og dynamisk tak (30-35%)</i>		-10 000 000			
	Tilskudd gratismedier	20 000 000	20 000 000	11	20 000 000	10
	<i>Auka støtte til samiske medier</i>		3 000 000	7	5 000 000	6
*	Støtte til kompetanse og utvikling					
	Styrke etterutdanning	2 000 000	5 000 000	4	10 000 000	4
	Minst tre mill. til utvikling av journalistikk for lokalaviser u/10 000			4		4
	Tilskudd innovasjon	30 000 000	50 000 000	9	100 000 000	8
	Minst halvparten til aviser under 10.000 i opplag, spesielt felles tiltak			9		8
	Tilskudd samfunns viktig journalistikk	20 000 000	20 000 000	10	40 000 000	9
*	Utvide mva. fritaket	25 000 000	25 000 000	6	25 000 000	5
*	Fritak for arbeidsgjevaravgift					
	Alle personalkostnader	600 000 000				
	<i>AGA-fritak for redaksjonelle personalkostnader</i>		300 000 000	5		
*	<i>Distribusjonstilskudd til alle aviser</i>		60 000 000	8	100 000 000	7
	Avvikle distribusjonstilskudd Finnmark	-2 000 000				
*	Betre statistikk for mediepolitiske beslutningar	2 000 000	2 000 000	12	2 000 000	11
*	<i>Auka støtte til forskning om lokalaviser</i>		2 000 000	13	2 000 000	12
	Sum	843 000 000	740 000 000		735 000 000	
	(Tabellen frå MMU tar ikkje høgde for at dynamisk tak og avviking av sats 2 skal fasast inn over fire år)					

I LLAs forslag er det med fritak for arbeidsgjevaravgift for redaksjonelle personalkostnader.

LLAs Alt.B er ikkje ønska, men eit alternativ dersom det ikkje blir gjennomført fritak for arbeidsgjevaravgift.

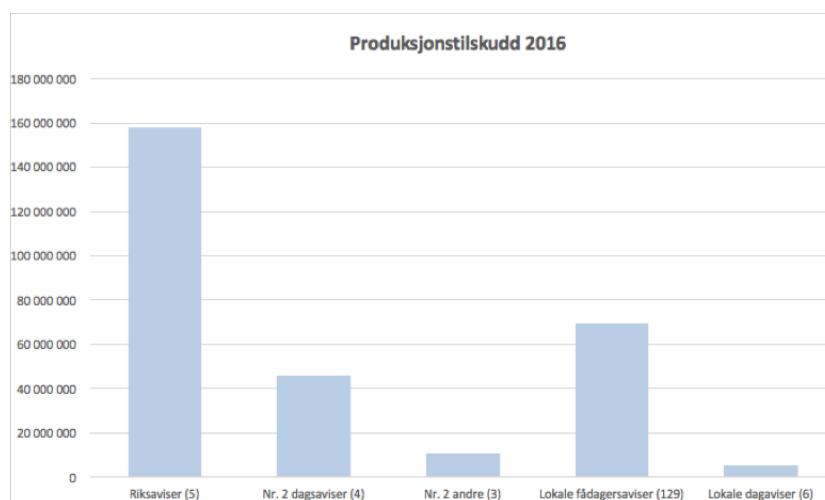
NB!

Norge må snarast om nødvendig einssidig innføre normal norsk skatt for Google og Facebook og andre liknande globale aktørar.

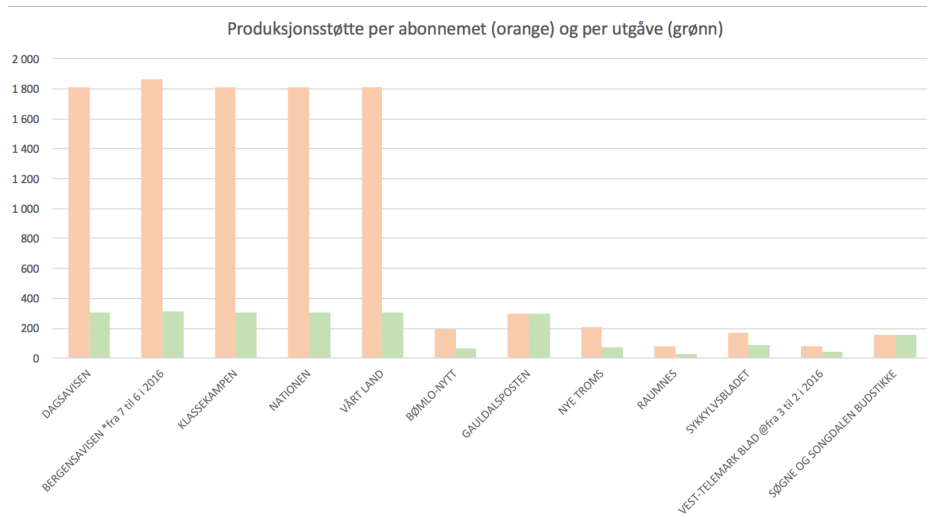
Infrastruktur for distribusjon av både fysiske og digitale aviser er ein føresetnad for at journalistikken når fram. Posten må tilby distribusjon alle vekedagar og staten må støtte alternativ distribusjon lørdagar.

Staten må bidra til utbygging av raskt internett (breiband/fibernet) til alle husstandar med kort gjennomføringstid.

Oversikt over fordeling av produksjonsstøtte i 2016

Fordeling av støtte mellom avisgrupper. Det går fram at sjølv om det er mange lokalaviser får dei liten del av samla støtta. LLA foreslår å heve støtta til lokalavisene kraftig.

Statistikken viser støtte per utgåve med eit utval av lokal- og riksaviser.